

боротьбі зі злочинністю. Тобто, оперативно-розшукова інформація містить більш суб'єктивний характер. Вона не виникає в процесі злочину, вона існує залежно від якості проведення ОРД та професійної майстерності осіб, які її здійснюють, професійного рівня фахівців різних напрямів цієї діяльності.

1. Майоров А.В. Понятие и структура системы противодействия преступности. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-i-struktura-sistemy-protivodeystviya-prestupnosti>.

2. Шинкаренко І.Р., Кириченко О.В. Використання можливостей підрозділів оперативної служби для отримання оперативної інформації та здійснення негласних слідчих (розшукових) дій: навч. посіб. Дніпропетровськ, 2015. 120 с.

3. Коваленко Е.Д. Легалізація результатів оперативно-розшукової діяльності в кримінальному судочинстві // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. Зб. наук. праць. Донецьк, 2006. № 1. С. 168-179.

Ковальчук Олександр, здобувач вищої освіти факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент

ЩОДО ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ

Основною метою державної політики у галузі боротьби зі злочинністю є створення дійової системи запобігання і протидії злочинам, виявлення та подолання її соціальних передумов і наслідків, викриття неправомірних діянь, обов'язкової відповідальності винних у їх вчиненні.

Оперативно - розшукова діяльність є найбільш дієвим та ефективним механізмом в профілактиці та розкритті злочинів. У складних умовах криміногенної ситуації, коли злочинці використовують не тільки найсучасніше матеріально-технічне обладнання, а й мають достатній інтелектуальний рівень, коли більшість тяжких злочинів є прихованого характеру, а при вчиненні злочинів застосовуються відповідні досягнення науки, оперативно-розшукова діяльність набуває творчого характеру.

Використання психологічних знань в ОРД вивчає психологічні закономірності, використовуючи спеціальні психологічні методи, і має через це психологічну природу. Теорія оперативно - розшукової діяльності визначає проблеми, що потребують психологічних досліджень, представляє практичний матеріал, що потребує психологічного розуміння[1 с.3].

Реалізація положень концепції психологічного забезпечення оперативно-розшукової діяльності неможливе без спеціальних психологічних знань. Знання психології дозволяє оперативному працівникові оцінювати обставини, що мають психологічну природу: непатологічні особливості, психіку підозрюваного (обвинуваченого), потерпілого, свідка та інших осіб, які є важливими для правильного зв'язку в оперативній або кримінальній справі. Психологічні знання дозволяють досліджувати не тільки психологічні явища та факти, але й пов'язані з ними юридичні обставини їх використання в оперативно-розшуковій діяльності допомагає оперативному працівнику зрозуміти психологічний стан особи. Психологічні особливості людини та культура її поведінки, безумовно, накладають свій відбиток на цей процес. Не завжди вдається залучити співрозмовника до взаєморозуміння. В такій ситуації складне завдання психологічного характеру - отримати необхідну інформацію в умовах активної протидії ще більш ускладнюється.

Використання в правоохоронній діяльності знань та прийомів практичної психології сталося не досить давно, приблизно з середини 60-х років минулого століття. До того часу сама психологія вважалася "лженаукою", а методи її використання були під заборонаю. З моменту набуття Україною незалежності прийшло поняття того, що правоохоронна діяльність – це "губка", що повинна "поглинати" найсучасніші методики та прийоми з метою боротьби зі злочинністю. З цією метою в 1969 р. у головному кримінологічному науково-дослідному закладі країни – Всесоюзному інституті вивчення причин і розробки заходів попередження злочинності (створеному в 1963 р.) – починає працювати сектор судової психології [2, с.34-38].

Практика використання психологічних знань із застосування певних методів або засобів оперативних підрозділів поліції переконливо демонструє, що якість, повнота виявлення та запису фактичних даних, які важливі для попередження та розкриття злочинів, пошуку злочинців, які переховуються від слідства та суду або н зниклі безвісти в першу чергу залежать від правильності організація такої діяльності. Поряд з цим удосконалення процесу здійснення оперативно-розшукових заходів оперативними підрозділами передбачає, насамперед, підвищення рівня організаційних основ, форми та методи їх роботи. Однак, обсяг і якість оперативно-розшукових заходів здебільшого не відповідає потребам практики. Така ситуація зумовлена низкою обставин, однією з яких є відсутність теоретичної розробки організації використання психологічних знань у застосуванні індивідуальних методів або засобів ОРД оперативними підрозділами поліції.

Процес розкриття злочину - це протистояння між оперативниками, з одного боку і особами, які вчинили злочини з іншого боку, передбачає складні відносини між ними, які визначаються здебільшого психологічними аспектами. З цією метою працівники оперативних підрозділів використовують спеціальні засоби і методи отримання інформації про об'єкт вивчення (дослідження). При здійсненні оперативно-розшукових заходів оперативним працівникам доводиться постійно аналізувати і оцінювати обстановку, що складається і на цій основі приймати рішення[3 с.188].

Оперативно-розшукова психологія вивчає психічні факти, закономірності та механізми, що виникають у межах оперативно-розшукової діяльності, специфіку психологічного змісту норм права, функціонування їх інститутів тощо. Психологічна предметність оперативно-розшукової психології невід'ємна від предметності юриспруденції, вони інтегративно пов'язані між собою, визначаючи різні аспекти тих самих явищ: особистості, свідомості й діяльності. Звідси, можна стверджувати, що їй притаманні ті ж самі категорії загальнопсихологічної науки, модифіковані та пристосовані до потреб оперативно-розшукової теорії і практики.

Отже, практика попередження та розкриття злочинів, оперативної розробки осіб, підозрюваних у вчиненні тяжких злочинів, зараз неможлива без залучення психологічних підходів. Усе це, у комплексі визначає доцільність подальшої розробки оперативно-розшукової психології та активного впровадження її теоретико-прикладних засад у сучасну практичну діяльність. Тільки з допомогою закономірностей та технологій психологічної науки можна розробити заходи щодо нейтралізації дії негативних чинників, зменшенню ризику помилки під час пошуку, сприймання й оцінення оперативно-значущої інформації практичними працівниками.

1. Бандурка О.М. Оперативно-розшукова діяльність. Частина I: Підручник. Х.: НУВС, 2002. 336 с.

2. Комаха В.О., Чернобай Л.М. До питання про початок формування криміналістичної думки в Україні // Криміналістичний вісник: Наук.-практ. зб. ДНДЕКЦ МВС України; НАВСУ / Редкол.: Я.Ю. Кондратьєв (голов.ред.) та ін. К.: Ред. «Бюл. ВАК України», 2004. № 1. С.34-38.

3. Бандурка А.М., Бочарова С.П., Землянская Е.В. Основы психологии управления: Учебник: Ун-т внутр. дел. 1999. 528 с.